

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Yhteisöt ja toimintakyky -osasto, Yhteiset palvelut -yksikkö
Neuvotteleva virkamies Lassi Kauttonen

Muistio

26.7.2023
LUONNOS

VALTIONEUVOSTON ASETUS SOSIAALI- JA TERVEYSALAN YHDISTYSTEN JA SÄÄTIÖIDEN RAHOITUKSESTA**Yleisperustelut**

Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotosta myönnettäviä valtionavustuksia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille on myönnetty yhteensä 373,6 milj. euroa vuonna 2023. Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää avustukset pohjautuen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) valmistelemaan avustusehdotukseen. Avustukset myönnetään pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotto tuloutetaan 1.1.2024 alkaen yleiskatteellisena valtion tulotilille, mistä se siirtyy osaksi yleiskatteellista kehysrahoitusta. Uudessa rahoitusmallissa katkaistaan yhteys arpajaislaissa säädettyjen yksilöityjen käyttötarkoitusten väliltä. Arpajaislakiin (1047/2001) on sisällytetty sosiaali- ja terveysministeriön myöntämiin valtionavustuksiin ja viranomaistoimintaan liittyvää sääntelyä sekä asetuksenantovaltuuksia, mitkä kumoutuvat rahoitusmalliuudistuksen myötä. Jatkossa nykyiset ns. STEA-avustukset rahoitetaan budjettivaroin.

Uusi, arpajaislain sääntelyä korvaava laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta (284/2023) tulee voimaan 1.1.2024. Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettäviin avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) yleislakina niitä osin kuin erityislainsäädännössä ei säädetä siitä poikkeavasti.

Nykyisen arpajaislain nojalla on annettu sosiaali- ja terveysministeriön sektorilla kaksi avustustoimintaan liittyvää asetusta, valtioneuvoston asetus valtionavustuksista yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (1552/2016) ja valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnasta (1555/2016). Nämä kaksi asetusta ovat täydentäneet valtionavustuslain (688/2001) ja arpajaislain (1047/2001) säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on virkатыönä valmisteltu arpajaislain nojalla annettujen, 1.1.2024 kumoutuvien kahden asetuksen osalta korvaava valtioneuvoston asetus. Valmistelussa on katsottu tarkoituksenmukaiseksi yhdistää aiemmin kahden erillisen valtioneuvoston asetuksen sisältö yhdeksi asetukseksi. Laintasoista sääntelyä täydennetään keskeiseltä sisällöltään nykyisiä asetuksia (1052/2016 ja 1555/2016) vastaavalla valtioneuvoston asetuksella. Uusi asetus tulee voimaan samanaikaisesti rahoitusmalliuudistukseen liittyvän uuden lainsäädännön kanssa 1.1.2024 alkaen.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 3 §:n 3 mom. nojalla avustettava toiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lain 4 §:n 2 mom. nojalla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 6 §:n 5 mom. on säädetty, että neuvottelukunnan ja sen jaoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 7 §:n 2 mom. on säädetty, että valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin avustuksen määrästä. Lisäksi valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Olennessa muutos nykytilanteeseen verrattuna on se, että avustuksen saajien hallinnollinen taakka kevenee. Ns. tilintarkastajan raportin raja nousee merkittävästi 200 000 eurosta 300 000 euroon. Tämä osaltaan keventää avustuksen saajan hallinnollista taakkaa ja myös hieman alentaa hallinnollisia kuluja, kun tilintarkastajan raporttia ei enää edellytetä nykyisessä laajuudessa. Tilintarkastajan raporttia ei enää jatkossa edellytetä toimitettavan valtionapuviranomaiselle vuosiselvityksen yhteydessä, ellei avustusta ole käytetty avustuskohteisesti vähintään 300 000 euroa.

Asetukseen sisältyvät säännökset vastaavat pääosin nykyistä sääntelyä. Avustuksen saajan raportointivelvollisuutta valtionapuviranomaiselle on joiltakin osin kevennetty. Lisäksi eräiltä osin ehdotetaan säädettäväksi asetuksella niistä menettelyistä, jotka vastaavat nykyistä avustuskäytäntöä ja joista on linjattu tällä hetkellä mm. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen avustusoppaassa, kuten liittyen avustuksen määrään (4 §), osarahoitusosuuteen myönnettävään avustukseen (12 §), edelleen välitettävään avustukseen (13 §) ja maksujärjestelyyn takaisinperittävässä avustuksessa (18 §).

Avustuksen määrästä säädetään jatkossa tarkemmin asetustasolla, jolloin se ei enää ole nykyuotoisesti viranomaisharkintaa. Avustuksia voidaan myöntää myös täysimääräisinä, eli siten, että avustuksella voidaan kattaa kaikki

avustetusta toiminnasta aiheutuneet kulut, mutta käytännössä avustuksen määrä vaihtelee avustuskohtaisesti. Avustusprosentit ehdotetaan säilytettävän samoina kuin tällä hetkellä on avustuskäytännön myötä vakiintunut. Huomioiden myös uusi budjettiperusteinen rahoitusmalli 1.1.2024 alkaen on jatkossa mahdollista säännellä myönnettävän avustuksen määrää muuttamalla asetuksessa olevia avustuksen enimmäisprosentteja.

Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus liittyy Euroopan sosiaalirahaston (ESR) varoista myönnettäviin avustuksiin, missä avustuksen hakijalta edellytetään myös muuta rahoitusta. Avustuskäytännössä on vakiintunut menettely, missä EU-rahoitus ja kansallinen rahoitus voidaan tietyissä tilanteissa yhdistää huomioiden valtioneutelle säädetty enimmäismäärä. Menettely ehdotetaan säilytettävän samana kuin millaiseksi se on avustuskäytännössä vakiintunut.

Edelleen välitettävä avustus liittyy kahteen eri tapaustyyppiin. Ensinnäkin se sääntelee tilanteita, missä on kyse organisaatorajat ylittävästä yhteistyöstä. Tämä toteuttamismalli usein keventää avustuksen käyttöön ja raportointiin liittyvää hallinnollista taakkaa. Toiseksi se sääntelee tilanteita, joissa avustus myönnetään edelleen välitettäväksi keskusjärjestölle, joka välittää avustusta jäsenyhdistyksilleen. Tämä on vakiintunut menettely, ja se myös säästää merkittävästi valtionapuviranomaisen resursseja. Menettelyt säilyvät samoina kuin millaiseksi ne ovat avustuskäytännössä vakiintuneet.

Maksujärjestely takaisinperittävässä avustuksessa on kyseessä niissä tilanteissa, kun avustuksen saajan pyynnöstä takaisinperittävä avustus jaetaan useampaan maksuerään. Näissä tilanteissa yhdistyksen tai säätiön toiminnan jatkuminen voi edellyttää joustavuutta avustuksen takaisinmaksussa. Avustuskäytännössä on vakiintunut menettely, missä takaisinperittävä avustus voidaan tarvittaessa jakaa useampaan maksuerään.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa (”Vahva ja välittävä Suomi”, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58, julkaistu 20.6.2023) on todettu asumisen rahoittamiseen liittyen (s. 124), että: ”Osoitetaan asunnottomuuden vähentämisen päävastuu selkeästi ympäristöministeriölle ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:lle, joiden työtä sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvointialueet ja kunnat osaltaan tukevat. Siirretään asumiseen liittyvät avustukset STEA:lta ARA:n vastuulle. Varmistetaan avustuksen vaikuttava kohdentuminen.”

Tämän asumiseen liittyvien avustusten siirron ajankohta täsmentyy myöhemmin, missä yhteydessä arvioidaan tarve mahdollisille säädösmuutoksille. Investointiavustuksia on myönnetty yhteensä noin 9 milj. euroa vuonna 2023 sisältäen myös muut kuin asumiseen liittyvät investoinnit.

Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu osana rahoitusmalliuudistukseen liittyvää valmistelua. Asetus on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen välillä.

Lisäksi asetusluonnoksen valmisteluun liittyen on järjestetty Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan kuuleminen 10.5.2023.

Asetusluonnos oli lausuntokierroksella ... Lausuntoja annettiin yhteensä ...

Yhteenvedona annetuista lausunnoista voi todeta, että ... Lausuntopalautteen perusteella ...

Vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Avustuksen saajien näkökulmasta muutokset voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna ovat vähäisiä.

Keskeisin vaikutus on arvioitu olevan tilintarkastajan raportin rajan nostamisella 200 000 eurosta 300 000 euroon. Tämä osaltaan hieman keventää avustuksen saajan hallinnollista taakkaa sekä pienentää siihen käytettyjä kuluja. Viranomaisnäkökulmasta tarkasteltuna avustusten käytön valvonta kohdistuu jatkossa aiempaa korostuneemmin mitta- luokaltaan suurin toimijoihin.

Vaikka muutoksen myötä toimitettavien tilintarkastajan raporttien lukumäärä vähenee nykytilanteeseen nähden, euro- määräisesti muutos on selvästi vähäisempi tarkasteltuna kaikkia myönnettyjä avustuksia. Korotetullakin tilintarkastajan raportin rajalla menettelyn voi arvioida osaltaan edelleen täyttävän valtioneuvoston avustustulain (688/2001) 15 §:ssä ja sen esitöissä (HE 63/2001 vp., s. 51-52) määritellyn asianmukaisen valvonnan tilintarkastajan raporttien osalta. Joillakin valtionapuviranomaisilla tilintarkastajan raportin raja avustetussa toiminnassa on tätäkin korkeampi.

Tilintarkastajan raportti täydentää lakisäateistä tilintarkastusta, mistä on säädetty tilintarkastuslaissa (1141/2015). Tilintarkastajan raportissa toiminnan tarkastelu ulottuu kuitenkin huomattavasti yksityiskohtaisemmalle tasolle kuin varsinaisessa tilintarkastuksessa, joten se on tärkeä työkalu avustusten käytön valvonnassa. Toisaalta raportin laatimisesta aiheutuu järjestöille jonkin verran hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Tilintarkastajan raportin toimittamisvelvoite aiheuttaa jonkin verran hallinnollista työtä ja kustannuksia avustussaajille. Toisaalta raportin laatimisesta aiheutuvat kustannukset on katsottu avustetulla toiminnalla hyväksytyksi kuluksi. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus on arvioinut, että rajan nostaminen 300 000 euroon on mahdollista ilman, että se olennaisesti vaikuttaa avustusten käytön asianmukaiseen valvontaan.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen mukaan tilintarkastajan raportti kattaisi uudella, nyt ehdotetulla 300 000 euron tilintarkastajan raportin rajalla kohdekohtaisesti noin viidenneksen kaikista avustuskohtaista, mutta olisi euromääräisesti tarkasteltuna edelleen yli puolet kaikista avustuksista, mitä voi pitää avustusten käytön valvonnan näkökulmasta riittävänä rajautuen aiempaa enemmän erityisesti suuriin toimijoihin. Toiminnan volyymin ja monimutkaisempien organisaatio- ja rahoitusrakenteiden vuoksi riskit avustusten väärinkäytöksille ovat kokemuserusteisesti todennäköisempiä mittaluokaltaan suuremmilla toimijoilla.

Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2024 alkaen.

Laintarkastus

Asetus oli laintarkastuksessa oikeusministeriössä. Laintarkastus ...

Yksityiskohtaiset perustelut

1 luku

Tarkemmat säännökset valtionavustuksesta

1 §

Avustuslajit

Asetuksen 1 §:n nojalla avustus voidaan myöntää yleisavustuksena, investointiavustuksena tai hankeavustuksena.

Valtionavustuslain (688/2001) 5 §:n mukaan valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toimintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta. Tarkoitus on myöntää avustukset jatkossakin sekä yleisesti toimintaan myönnettävinä avustuksina että tiettyyn osaan toiminnasta myönnettävinä avustuksina. Suurin osa yleisavustuksista myönnetään kohdennettuina. Tiettyyn osaan toiminnasta kohdennettuja yleisavustuksia myönnettiin noin 80 % kaikista yleisavustuksista vuonna 2022.

Yleisavustukset myönnetään lähtökohtaisesti kaikkeen sääntömääräiseen toimintaan. Yleisavustusta ei voida myöntää sellaiseen toimintaan, minkä arvioidaan aiheuttavan vähäistä suurempia kilpailuvaikutuksia. Avustuspäätöksen ehtoilla ja rajoituksilla voidaan rajata valtionavustuksen käyttöä tarvittaessa myös kaikkea sääntömääräistä toimintaa suppeammaksi esimerkiksi niissä tilanteissa, kun avustussensaaja osana varsinaista toimintaa tai varainhankintaa osallistuu markkinaehtoiseen toimintaan.

Aikaisemmin kohdennetuista yleisavustuksista on käytetty myös käsitettä ”kohdennettu toiminta-avustus”. Kuitenkin tältä osin STEA-avustuksiin liittyvää käsitteistöä on tarkoitus yhdenmukaistaa käynnissä olevan valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisaatiohankkeen (2019-2023) ehdotusten mukaisesti.

Lisäksi voidaan myöntää investointiavustuksia tai hankeavustuksia. Investointiavustukset kohdistuvat tyypillisesti jo olemassa olevaan rakennuskantaan. Ne voivat olla joko toimitila- tai tukiasunohankintoja. Uusien rakennusten rakentamista avustetaan vain poikkeuksellisesti. Lisäksi investointiavustus voidaan myöntää peruskorjaukseen tai vastaavaan mittaluokaltaan isompaan remonttiin.

2 §

Avustettava toiminta

Asetuksen 2 §:n 1 mom. nojalla avustuksia voidaan myöntää laajasti sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen huomioiden erityisesti toiminnan yleishyödyllisyys, yhteiskunnallinen tarve ja käytettävissä oleva määräraha. Näitä eri näkökulmia arvioidaan kokonaisvaltaisesti.

Asetuksen 2 §:n 2 mom. säädetään, ettei avustusta voida ilman erityistä syytä myöntää valtion, kunnan tai hyvinvointialueen vastuulle kuuluvien tehtävien rahoittamiseen, ellei näillä toimilla ole välitöntä yhteyttä kokeilu- ja kehittämistyöhön tai uusien toimintamallien käyttöönottoon.

Avustettava toiminta voi joissain tapauksissa olla luonteeltaan sellaista, mikä voidaan katsoa lakisääteiseksi toiminnaksi. Näitä ovat tyypillisesti erilaiset ohjaus- ja neuvontapalvelut, mitä avustuksen saajat keskitetysti toteuttavat. Joissakin tapauksissa taas avustettava toiminta on luonteeltaan sellaista, mitä ei mikään muu toimija käytännössä toteuta. Myös lakisääteiseen toimintaan voidaan poikkeuksellisesti myöntää avustus, mikäli siihen on olemassa erityinen syy. Tässä tarkoitettu erityinen syy tulee kyseeseen lähinnä ns. rajapintakohteiden osalta, jolloin mikään muu toimija ei järjestä tiettyä palvelua esimerkiksi sen erityislaatuisuuden vuoksi. Tässä yhteydessä usein mainittu esimerkki on ki-
dutettujen kuntoutuksen avustaminen.

3 §

Avustuksen myöntämisen erityiset edellytykset

Asetuksen 3 §:ssä säädetään, että sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 7 §:ssä säädetään, avustuksen myöntämisen erityisenä edellytyksenä on, että:

- 1) avustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena avustuksen hakijan omat varat, hakijan määräysvallassa olevien taikka hakijaan taloudellisesti tai toiminnallisesti kiinteässä yhteydessä olevien yhteisöjen tai säätiöiden käytettävissä olevat varat ja avustetuksi haetusta toiminnasta saatavat tuotot huomioon ottaen;
- 2) avustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena avustuksen hakijan muun toiminnan laatu ja tuloksellisuus huomioon ottaen;
- 3) haettaessa avustusta on esitetty riittävä selvitys toiminnallisesta tai teknisestä suunnitelmasta sekä avustuksen saajan edellytyksistä rahoittaa omavastuuosuus ja lisäksi investointiavustuksissa avustetun omaisuuden käyttöku-
lut; ja
- 4) avustus kohdistuu avustustoiminnalle määriteltyihin avustuskokonaisuuksiin.

Ensimmäisessä kohdassa arvioidaan erityisesti avustamisen tarvetta. Avustuksen myöntäminen on aina harkinnanvaraista. Toisessa kohdassa arvioidaan toiminnan laatua ja tuloksellisuutta. Lähtökohtaisesti avustetun toiminnan pitää olla vakiintunutta, että sille voidaan myöntää avustus. Kolmannessa kohdassa arvioidaan suunnitelmallisuutta sekä edellytyksiä rahoittaa omavastuuosuus ja käyttökulut investointiavustuksissa. Omavastuuosuus liittyy niihin tilanteisiin, joissa avustuksen saajalta edellytetään sitä. Käyttökulut liittyvät mm. velvollisuuteen maksaa vastiketta ja arvioitua kyvykkyyteen hoitaa avustettua omaisuutta niin, että sen arvo säilyy. Neljännessä kohdassa arvioidaan sitä, että avustus kohdistuu sosiaali- ja terveysministeriön ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen määrittelemiin avustustoiminnan tavoitteisiin. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus on vuosittain ilmoittanut avustuksenhakijoille avustustoimintaa koskevassa hakuoppaassa, että toiminnan on toteutettava avustustoiminnalle määriteltyjä avustuskokonaisuuksia.

4 §

Avustuksen määrä

Asetuksen 4 §:n 1 mom. nojalla avustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla. Suurimmalle osalle yhdistyksistä ja säätiöistä avustukset ovat käytännössä ainoa tapa rahoittaa toimintaa, missä tilanteessa avustus voidaan myöntää täysimääräisesti. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi avustuksen tarvetta ja hakijan mahdollisuuksia saada muuta rahoitusta osana avustusvalmisteluaan.

Asetuksen 4 §:n 2 mom. nojalla kohdennetun yleisavustuksen tai hankeavustuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten hyväksyttävästä määrästä voidaan kattaa avustuksella enintään 90 %, kun hakijan viimeisimmän, sääntöjen mukaisen säännöllisen tilikauden vahvistetun tilinpäätöksen perusteella määritetty nettovarallisuus on suurempi kuin avustuksen hakijan kuuden kuukauden kuluja vastaava summa. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi säännöllisesti avustuksen saajien varallisuusasemaa. Varakkaiksi katsottavia yhdistyksiä ja säätiöitä oli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tekemän, avustusten vuosiselvityksiin pohjautuvan arvioinnin perusteella yhteensä 92 vuonna 2021. Vaikka valtaosa avustuksen saajista on käytännössä täysin tai pääosin riippuvaisia julkisesta rahoituksesta, osalle avustuksen saajista on kertynyt merkittävää varallisuutta, jolloin on tarkoituksenmukaista edellyttää niiltä omavastuuosuutta kohdennettujen yleisavustusten ja hankeavustusten osalta.

Asetuksen 4 §:n 3 mom. nojalla toimitilahankkeissa, toimitilojen peruskorjauksissa tai muun käyttöomaisuuden hankinnassa, pelastusalusten ja -asemien vuosikorjauksien, huollon ja tarvikehankintojen menoista sekä pelastusalusten hankinnoista hyväksytyistä kustannuksista voidaan kattaa avustuksella enintään 70 %. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Asetuksen 4 §:n 4 mom. nojalla tukiasuntojen hankinnassa olemassa olevasta kiinteistökannasta erityisryhmille ja pitkäaikaisasunnottomille voidaan kattaa avustuksella enintään 50 %. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Asetuksen 4 §:n 5 mom. nojalla avustuksen hakijan omistuksessa olevien asuinvuokralojen peruskorjaukseen myönnettävän avustuksen enimmäismäärä voi olla enintään 35 % korjaushankkeen avustettavaksi hyväksytyistä kokonaiskustannuksista. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Asetuksen 4 §:n 6 mom. nojalla edellä 2, 3, 4 ja 5 mom. säädetystä poiketen avustuksen määrä voi olla erityisestä syystä tässä säädettyä tasoa korkeampi. Erityinen syy voi liittyä esimerkiksi avustettavan toiminnan luonteeseen, esimerkiksi avustettavaan toimintaan, minkä toteuttamisen edellytyksenä on poikkeuksellisen suuri nettovarallisuus. Koska harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntäminen pohjautuu keskeisesti avustamisen tarpeen arviointiin, tämä säännös voi tulla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa.

5 §

Valtionavustuksen hakeminen

Asetuksen 5 §:n 1 mom. nojalla avustusta haetaan avustuksen myöntämivuotta edeltävän vuoden syyskuun loppuun mennessä. Uuteen avustuskohteeseen haetaan avustusta kuitenkin avustuksen myöntämivuotta edeltävän vuoden toukokuun loppuun mennessä. Avustushakemusten suuren määrän vuoksi haun porrastaminen tällä tavoin on katsottu taroituksenmukaiseksi.

Asetuksen 5 §:n 2 mom. nojalla haettaessa avustuksia 1 momentissa tarkoitettujen vuosittaisen avustustenjaon lisäksi erityisiin tarkoituksiin avustusta on haettava sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittamaan päivään mennessä. Tämän tyyppinen, luonteeltaan täydentävä avustusten haku voi tulla kyseeseen esimerkiksi niissä tilanteissa, kun kyse on teemakohtaisesta hausta tai kun kyse on reagoimisesta akuuttiin yhteiskunnalliseen tarpeeseen.

Asetuksen 5 §:n 3 mom. nojalla edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikojen jälkeen saapunut hakemus voidaan ottaa käsiteltäväksi vain erityisen painavasta syystä. Erityisen painavalla syyllä tarkoitetaan force majeure -tyyppisiä tilanteita (ylivoimainen este), eli tilanteita, joissa ilmenee osapuolista riippumaton, odottamaton ja poikkeuksellinen tapahtuma, kuten laajamittainen häiriö valtionavustusten hallinnointijärjestelmässä.

Asetuksen 5 §:n 4 mom. nojalla investointi- tai hankeavustuksissa useammalle vuodelle jaksotettava avustus voidaan hakea kerralla noudattaen 1 momentissa tarkoitettuja määräaikoja. Yksi hakumenettely useammalle vuodelle jaksottavissa avustuksissa keventää avustuksen hakijan hallinnollista taakkaa.

6 §

Avustuspäätös

Asetuksen 6 §:n 1 mom. nojalla päätöksestä, jolla avustus myönnetään, tulee sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 11 §:ssä säädetään, tarvittaessa käydä ilmi suunnitelma avustuksista seuraaville vuosille. Suunnitelma ei ole sitova. Tämä ns. ohjeellinen avustussuunnitelma osaltaan helpottaa toiminnan suunnittelua ja myös lisää ennakoitavuutta tulevien vuosien rahoitustasojen arvioinnissa.

Asetuksen 6 §:n 2 mom. nojalla yhdellä hakumenettelyllä useammalle vuodelle myönnettävissä investointi- tai hankeavustuksissa voidaan tehdä tulevien vuosien osalta päätös jo vahvistetun talousarvion ja siihen sisältyvän määrärahan puitteissa. Näissä tilanteissa on siten mahdollista myöntää koko hankekauden tai investoinnin avustusvarat myös yhden vuoden määrärahoista ns. myöntöpäätösperusteisesti. Tämä menettely luonnollisesti edellyttää sitä, että käytettävissä oleva määräraha mahdollistaa valtionapuviranomaiselle tulevien vuosien avustusten myöntämisen ennakkollisesti.

7 §

Avustuksen maksaminen

Asetuksen 7 §:n 1 mom. nojalla yleisavustukset maksetaan kultakin vuosineljännekseltä neljänä yhtä suurena eränä, jollei kustannusten tai toiminnan ajoittumisen olennaisten vaihtelujen taikka toiminnan muutosten johdosta ole yksittäistapauksessa perusteltua tästä poiketa.

Yleisavustukset on maksettu kultakin vuosineljännekseltä neljänä yhtä suurena eränä tammi-helmikuussa, toukokuussa, elokuussa ja marraskuussa, jollei kustannusten tai toiminnan ajoittumisen olennaisten vaihtelujen taikka toiminnan muutosten johdosta ole yksittäistapauksessa perusteltua tästä poiketa. Vuoden ensimmäisen maksuerän ajankohta on hieman vaihdellut sen mukaan, milloin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on tehnyt päätöksen avustusten myöntämisestä. Vakiintuneen käytännön mukaan ministeriön päätös kuluun vuoden avustusten myöntämisestä on tehty tammi-helmikuun vaihteessa, minkä jälkeen ensimmäinen avustuserä voidaan maksaa.

Asetuksen 7 §:n 2 mom. nojalla investointi- tai hankeavustukset maksetaan kulujen ja töiden ajoittumisen perusteella sen suuruisissa erissä kuin avustuksia katsotaan tarvittavan avustuspäätöksen mukaisten hyväksytyjen kustannusten kattamiseen. Kiinteän omaisuuden, rakennuksen ja rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan, rakentamiseen tai perusrakennukseen myönnetyn investointiavustuksen maksamisen ehtona on lisäksi se, että avustuksensaaja on esittänyt valtionapuviranomaiselle asianmukaisen rakennus- tai hankintasuunnitelman sekä selvityksen hankkeen kokonaisrahoituksen toteutumisesta. Valtionavustusta voidaan maksaa myös suunnittelukuluihin.

Asetuksen 7 §:n 3 mom. nojalla säädetään, että jos myönnetty kohdennettu yleisavustus, investointi- tai hankeavustus poikkeaa määrältään olennaisesti haetusta avustuksesta, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus voi pyytää tarkennetun toimintasuunnitelman tai talousarvion ennen avustuksen maksamista. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi tarpeen pyytää uusi toimintasuunnitelma tai päivitetty talousarvio.

8 §

Avustuksen käyttö

Asetuksen 8 §:n 1 mom. nojalla säädetään, että jos avustus on myönnetty kiinteän omaisuuden, rakennuksen ja rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan, rakentamiseen tai perusrakennukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muussa kuin avustuspäätöksessä määrättyssä tarkoituksessa avustuspäätöksessä määritellystä käyttövuodesta eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta saa luovuttaa toiselle ennen kuin 20 vuotta on kulunut.

Avustuspäätöksessä määritelty käyttövuosi tarkoittaa sitä vuotta, minä vuonna kyseisen investointiavustuksen jatkovuosi maksetaan. Esimerkiksi kolmelle vuodelle jaksotettavan investoinnin osalta määritelty käyttövuosi on avustuksen myöntämivuosi ja kaksi seuraavaa vuotta, mistä avustusten käyttöajat lasketaan alkavan.

Asetuksen 8 §:n 2 mom. nojalla säädetään, että poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, investointiavustuksen saaja voi antaa avustetuissa tiloissa harjoitettavan toiminnan tai osan toiminnasta jonkun muun järjestettäväksi, jos toiminta on avustuksen käyttötarkoituksen mukaista. Käytännössä edellytetään, että toiminta on yleishyödyllistä sekä yhdistyksen tai säätiön toteuttamaa. Tämä aika voidaan lukea avustuksen käyttöajaksi.

Asetuksen 8 §:n 3 mom. nojalla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus voi investointiavustuksen saajan hakemuksesta vahvistaa avustettujen tilojen vuokraamisen tilapäisesti muuhun kuin avustuksen käyttötarkoituksen mukaiseen toimintaan enintään vuoden ajaksi. Tätä aikaa ei lueta avustuksen käyttöajaksi mahdollisissa avustuksen takaisinperintätilanteissa.

Investointiavustuksen käyttöajan ollessa 20 vuotta avustuksen saajalle voi tulla sen käyttöaikana perusteltu tarve vuokrata avustetut tilat kokonaan tai osittain markkinalähtöisesti esimerkiksi fuusiotilanteissa. On arvioitu, ettei avustetun omaisuuden tilapäinen vuokraaminen enintään vuoden ajaksi lähtökohtaisesti aiheuta vähäistä suurempia kilpailuhaittoja. Tästä vuoden enimmäisajasta ei voida poiketa.

9 §

Hyväksyttävät kustannukset

Asetuksen 9 §:n 1 mom. nojalla hyväksyttäväksi kustannuksiksi katsotaan avustuspäätöksen mukaisesta toiminnasta tai hankkeesta johtuvat tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset kulut. Kohtuullisten kulujen tasoa arvioidaan muun muassa suhteessa markkinahintoihin ja muihin vastaaviin hankkeisiin.

Asetuksen 9 §:n 2 mom. nojalla hyväksyttävistä kuluista vähennetään samaan tarkoitukseen myönnettyt muut julkiset avustukset. Jos avustuspäätöksessä on ilmoitettu avustuksen osuus hyväksyttävistä kuluista, avustus voi yhdessä muiden julkisten avustusten kanssa olla enintään tämän ilmoitetun avustusosuuden suuruinen, jollei avustuspäätöksestä muuta ilmene. Avustettava toiminta on aina tarveharkintaista, ja jos avustuksen saajan on samaan toimintaan mahdollista saada muuta julkista rahoitusta, se lähtökohtaisesti samalla vastaavasti pienentää avustusosuutta tämän avustusjärjestelmän puitteissa. Tästä poikkeuksena on osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus, mistä säädetään asetuksen 12 §:ssä.

Asetuksen 9 §:n 3 mom. nojalla hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole poistot tai laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kuluihin tai menetyksiin. Hyväksyttäviä kustannuksia eivät myöskään ole lainojen lyhennykset eivätkä muut kuin 11 §:ssä tarkoitetut rahoituskulut, ellei avustuspäätöksestä muuta ilmene.

10 §

Yleisavustus

Asetuksen 10 §:n 1 mom. nojalla yleisavustusta saadaan käyttää avustettavasta toiminnasta aiheutuviin kuluihin ja avustettavaan toimintaan liittyvän irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin.

Asetuksen 10 §:n 2 mom. nojalla yleisavustusta ei saa käyttää sellaisiin irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin, jotka aiheutuvat toimintayksikön perustamisesta, laajentamisesta, uudelleenjärjestämisestä tai perusparannuksesta.

Asetuksen 10 §:n 3 mom. nojalla tarvikkeiden ja julkaisujen myynnistä, tilojen vuokrauksesta ja koulutustoiminnasta tai niihin verrattavasta toiminnasta otetaan hyväksyttävänä kustannuksena huomioon vain toiminnan alijäämä. Toiminnan alijäämän rahoittaminen on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon avustustoiminnalle asetetut tavoitteet ja yleishyödyllinen kolmannen sektorin toiminta, missä valtionavustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan.

Asetuksen 10 §:n 4 mom. nojalla kohdennettua yleisavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta toiminnasta aiheutuviin kuluihin vähennettynä toiminnan tuotoilla. Toiminnan tuottojen vähentäminen on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon avustustoiminnalle asetetut tavoitteet ja yleishyödyllinen kolmannen sektorin toiminta, missä valtionavustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan.

11 §

Investointi- ja hankeavustukset

Asetuksen 11 §:n 1 mom. nojalla investointi- tai hankeavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta investoinnista tai hankkeesta aiheutuviin kuluihin vähennettynä hankkeen tuotoilla. Hankkeen tuottojen vähentäminen on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon avustustoiminnalle asetetut tavoitteet ja yleishyödyllinen kolmannen sektorin toiminta, missä valtionavustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan.

Asetuksen 11 §:n 2 mom. nojalla myönnettäessä investointiavustusta perustamismenoihin hyväksyttäviä kustannuksia ovat käyttöomaisuuden hankinta-, rakennus- ja perusparannusmenot, rakennusaikaiset korko- ja muut rahoituskulut vähennettyinä vastaavilla korko- ja rahoitustuotoilla sekä perustamiseen liittyvät irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenot.

12 §

Osarahoitussuuteen myönnettävä avustus

Asetuksen 12 §:n 1 mom. nojalla Jos avustuksen saaja saa tai hakee samaan toimintaan rahoitusta eri rahoituslähteistä, osarahoitussuuden kattamiseen voidaan myöntää avustus. Osarahoitussuuteen myönnettävä avustus voidaan myöntää joko hankeavustuksena tai kohdennettuna yleisavustuksena.

Osarahoitussuuteen voidaan myöntää avustus silloin, kun eri avustushjelmat mahdollistavat avustusten yhdistämisen. Tyypillisesti osarahoitussuuteen myönnettävä avustus voidaan myöntää EU-rahoitukseen, kuten erityisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) varoista myönnettäviin avustuksiin. Avustus ei voi kuitenkaan missään tilanteessa ylittää julkisen tuen enimmäismäärää.

Osarahoitussuuteen myönnettävä avustus myönnetään lähtökohtaisesti erillisenä, uutena hankeavustuksena. Osarahoitussuuteen myönnettävä avustus voidaan myöntää myös osana kohdennettua yleisavustusta, mikäli se on perusteltua, ja toiminta on avustuskohteen käyttötarkoituksen mukaista.

Asetuksen 12 §:n 2 mom. nojalla osarahoitussuuteen haettavasta avustushakemuksesta tulee käydä ilmi, miltä viranomaiselta muuta rahoitusta saadaan tai haetaan ja mikä on muiden rahoituspäätösten arvioitu aikataulu. Osarahoitussuuteen myönnettävän avustuksen maksamisen ehtona on toisen viranomaisen myöntämä rahoitus.

13 §

Edelleen välitettävä avustus

Asetuksen 13 §:n 1 mom. nojalla avustus voidaan myöntää avustuksen saajalle välitettäväksi edelleen toiselle yleishyödylliselle, oikeuskelpoiselle yhdistykselle tai säätiölle avustuksen käyttötarkoituksen mukaiseen toimintaan sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Edelleen välitettävä avustus on kyseessä ensinnäkin silloin, kun toinen avustuskelpoinen toimija saa osan myönnetystä avustuksesta käytettäväksi avustuspäätöksen käyttötarkoituksen mukaiseen toimintaan tai hankkeeseen. Avustuksen välittäminen edelleen toiselle toimijalle on mahdollista vain silloin, kun asiasta on todettu avustuspäätöksessä. Yhteistyöhankkeissa, joissa avustusta delegoidaan yhteistyökumppanin käyttöön, tulee olla kyse aidosta yhteistyöstä tai kumppanuudesta. Jos toiselta yleishyödylliseltä yhdistykseltä tai säätiöltä on sen sijaan tarkoitus hankkia palveluja hanketta tai toimintaa varten, kyse on hankinnasta.

Toiseksi yhdistyksellä tai säätiöllä on mahdollisuus hakea edelleen välitettävää avustusta, jota se välittää edelleen oikeuskelpoisten, yleishyödyllisten, terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävien jäsenorganisaatioidensa käyttöön. Yksittäiselle jäsenorganisaatiolle edelleen välitettävän avustuksen osalta kyse on tyypillisesti pienistä, noin 1 000 – 2 000 euron avustussummista. Näiden ns. keskusjärjestöavustusten kokonaismäärä oli yhteensä noin 2,3 milj. euroa vuonna 2019.

Asetuksen 13 §:n 2 mom. nojalla edelleen välitettävä avustus voidaan myöntää kohdennettuna yleisavustuksena, investointiavustuksena tai hankeavustuksena. Edelleen välitetty avustus, missä on kyse yhteistyöstä, voidaan myöntää kohdennettuna yleisavustuksena, investointiavustuksena tai hankeavustuksena. Jäsenjärjestöavustus voidaan myöntää erillisenä kohdennettuna yleisavustuksena, mikä välitetään edelleen jäsenjärjestöille kokonaisuudessaan. Avustusta ei voi käyttää keskusjärjestön toiminnasta tai tarjoamista palveluista syntyviin kuluihin.

14 §
Asiakkaiden valinta
Asetuksen 14 §:n nojalla säädetään, että jos avustusta koskevassa avustuspäätöksessä edellytetään toimintaan osallistuvien asiakkaiden valintaa hakemusten perusteella, tulee avustuksen saajan:

- 1) ottaa asiakkaita valittaessa huomioon palvelun tai tuen tarvetta osoittavat tekijät tai asiakkaan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa elävän henkilön tulot, hakijoiden yhdenvertaisuus sekä aiempi osallistuminen vastaavaan avustettuun toimintaan;
- 2) tiedottaa hakumenettelystä ja valintaperusteista mahdollisimman laajasti ottaen huomioon käytettävissä olevan avustuksen määrä;
- 3) järjestää asiakkaiden valinnan seuranta ja tilastointi niin, että avustuksen käyttöehtojen noudattamista voidaan vaikeuksitta valvoa; ja
- 4) säilyttää asiakkaiden valintaa koskevat asiakirjat, kuten valintaan liittyvät tarkemmat kriteerit, hakemukset, päätökset ja tilastot, kymmenen vuoden ajan avustuksen käyttöajan päättymisestä.

Asiakkaiden valintaan liittyvä henkilötietojen käsittely tapahtuu tietosuojalainsäädännön, erityisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen (2016/679) sääntelykehikon puitteissa. Kansallisesti tietosuojan yleislakina henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuojalakea (1050/2018).

Henkilötietojen käsittely asiakkaiden valintaan ja yksittäisiin henkilöihin liittyen perustuu rekisteröidyn suostumukseen, jonka hakija ilmaisee hakemuksen yhteydessä tai muuten. Yhdistykset ja säätiöt ovat rekisterinpitäjiä vastaten itsenäisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan mukaisen ns. osoitusvelvollisuuden noudattamisesta käsittelemiensä asiakkaiden valintaan liittyvien henkilötietojen osalta.

”Asiakkailla” tarkoitetaan tässä esimerkiksi kuntoutujia ja sosiaaliseen lomatoimintaan osallistuvia. Asiakkaita koskevassa valinnassa keskeistä on arvioida tarve tuettuun kuntoutukseen tai sosiaaliseen lomaan. Tässä yhteydessä voidaan arvioida samassa taloudessa asuvien tilannetta kokonaisvaltaisesti. Sosiaalisia lomia järjestetään eri lomajärjestöjen kautta taustaltaan hyvin erityyppisille erityisryhmille, kuten vankilasta vapautuneille, henkilökohtaisen kriisin kohdanneille tai suurperheille.

Asiakasvalinnassa huomioidaan mahdollinen aiempi osallistuminen avustettavaan toimintaan. Tyypillisesti tiettyä avustuksella rahoitettua toimintaa hakee useita henkilöitä, eikä kaikkia kriteereitä täyttäviä henkilöitä voida valita samalla kertaa. Tällöin ensisijalla on lähtökohtaisesti sellainen hakija, joka ei ole aikaisemmin osallistunut toimintaan.

Jotta asiakasvalintaa voidaan asianmukaisesti arvioida ja valvoa, asiakkaiden valintaa koskevat asiakirjat tulee säilyttää kymmenen vuoden ajan avustusten käyttöajan päättymisestä. Tämä vastaa valtiovastuslain (688/2001) 28 §:n 2 momentissa säädettyä takaisinperinnän määräaika.

15 §
Avustuksen käyttöaika
Asetuksen 15 §:n 1 mom. nojalla kunkin vuoden hyväksyttävänä kustannuksina otetaan huomioon ne kulut, jotka kirjanpitolain 3 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan (1336/1997, muut. 1376/2016) mukaan on merkittävä kyseiseltä tilikaudelta laadittavaan tilinpäätökseen.

Asetuksen 15 §:n 2 mom. nojalla yleisavustusta saadaan käyttää avustuksen myöntämivuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden aikana syntyviin kuluihin tai menoihin, jollei avustuspäätöksestä ilmene, että avustusta saadaan käyttää myös avustuksen myöntämivuotta aikaisemmin syntyneisiin kuluihin tai menoihin taikka alijäämiin. Lähtökohta on se, ettei avustusta voi käyttää kuin poikkeuksellisissa tilanteissa avustuksen myöntämivuotta edeltäneiden kalenterivuosien kujen tai menojen kattamiseen.

Asetuksen 15 §:n 3 mom. nojalla investointi- ja hankeavustusta saadaan käyttää avustuspäätöksessä ilmoitetun avustuksen käyttövuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden aikana syntyviin kuluihin ja menoihin. Ennen avustuksen käyttövuotta syntyneisiin kuluihin tai menoihin avustusta saadaan käyttää, jos kulut tai menot ovat aiheutuneet avustuspäätöksessä tarkoitettusta hankkeesta.

Asetuksen 15 §:n 4 mom. nojalla erityisestä syystä avustuksen käyttöaika voidaan määrätä avustuspäätöksessä 2 ja 3 momentissa säädettyä pitemmäksi. Tämä säännös voi tulla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa, esimerkiksi mahdollisten lisähakujen yhteydessä, missä valtionavustus myönnetään loppuvuodesta.

Asetuksen 15 §:n 5 mom. nojalla oikeus saada maksatus myönnetystä avustuksesta raukeaa, jos avustuksen saaja ei ole esittänyt avustuksen maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä:

- 1) avustuksen käyttövuotta seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä;
- 2) 4 momentin erityisen määräajan kuluessa; tai
- 3) avustuksen saajan hakemuksen johdosta pidennetyn käyttöajan kuluessa.

Asetuksen 15 §:n 6 mom. nojalla aiemmilta vuosilta siirtyvän avustuksen käyttöön sovelletaan viimeisimmän avustuspäätöksen ehtoja ja rajoituksia. Käyttämättä jääneeseen avustukseen sovellettavista ehdoista ja rajoituksista tehdään päätös uuden avustuksen myöntämisen yhteydessä.

Aiemmilta vuosilta siirtyvän avustuksen käyttöön sovelletaan viimeisimmän avustuspäätöksen ehtoja ja rajoituksia. Tämä säännös selkeyttää sovellettavia avustusmenettelyjä, ja tarkoittaa käytännössä sitä, ettei samana vuonna aiheutuviin kuluihin sovelleta kahdenlaisia eri menettelyjä. Tyypillisesti avustusmenettelyt ovat kuitenkin keskeisiltä osiltaan samat, sillä avustusten ehdot ja rajoitukset eivät yleensä muutu oleellisesti peräkkäisinä kalenterivuosina. Mikäli siirtyvän erän käyttöön liittyy kuitenkin uusia rajauksia, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus ohjeistaa niistä avustuksen saajaa.

16 §

Kirjanpito

Asetuksen 16 §:n 1 mom. nojalla avustuksen saajan on järjestettävä kirjanpitoonsa siten, että avustuksen käyttöä voidaan luotettavasti seurata.

Avustuksen käytön luotettava seuranta edellyttää, että kunkin avustuskohteen kustannusten ja tuottojen kirjaamiseksi perustetaan kirjanpitoon muista toiminnoista erillinen kustannuspaikka tai tarvittaessa erillisiä kustannuspaikkoja, kuten toimintaan yleisesti myönnettävissä yleisavustuksissa.

Kirjanpidon tilit ja tositteiden viestiselitteet tulee nimetä huolellisesti siten, että ne ovat riittävän informatiivisia oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi avustuksen käytöstä. Kirjanpito on järjestettävä siten, että liiketapahtumien, tositteiden ja kirjausten yhteys on vaikeuksitta todennettavissa osakirjanpitojen kautta pääkirjanpitoon, tilinpäätökseen ja viranomaisille tehtäviin ilmoituksiin. Avustukset voidaan tulouttaa kirjanpidossa vain niiden käytön mukaisesti.

Asetuksen 16 §:n 2 mom. nojalla kirjanpidon materiaali sekä avustuksen käyttöön liittyvät tositteet on säilytettävä kymmenen vuoden ajan avustuksen käyttöajan päättymisestä. Tämä vastaa valtionavustuslain (688/2001) 28 §:n 2 momentissa säädettyä takaisinperinnän määräaika.

17 §

Selvitys avustuksen käytöstä

Asetuksen 17 §:n 1 mom. nojalla avustuksen saajan on avustuksen käyttövuotta seuraavan toukokuun loppuun mennessä tehtävä kultakin kalenterivuodelta selvitys avustuksen käytöstä. Selvitykseen on liitettävä avustuksen käytön valvonnan ja vaikutusten arvioinnin kannalta oikeat ja riittävät tiedot. Lisäksi avustuksen saajan on pyydettäessä toimitettava Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukselle selvitys avustuksen käytön tuloksellisuudesta.

Oikeat ja riittävät tiedot tarkoittavat usein käytännössä sitä, että selvitykseen on liitettävä muun muassa tilinpäätös, toimintakertomus tai kertomus toiminnasta, tilintarkastuskertomus tai toiminnantarkastuskertomus. Selvittämisen vaatimusta arvioidaan tapauskohtaisesti Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimesta siten, ettei kaikista avustuksista tarvitse toimittaa yhtä laajoja selvityksiä. Tämä osaltaan keventää avustuksen saajien hallinnollista taakkaa.

Asetuksen 17 §:n 2 mom. nojalla ehdotetaan säädettäväksi, että jos avustuksen saajan on kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n (1336/1997, muut. 1620/2015) nojalla tehtävä konsernitilinpäätös, tämä on liitettävä selvitykseen. Huomionarvoista on se, että myös muualla lainsäädännössä, kuten säätöilain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa (487/2015) ja osakeyhtiöilain 8 luvun 9 §:n 2 momentissa (624/2006, muut. 1622/2015) on säädetty velvollisuudesta laatia konsernitilinpäätös.

Asetuksen 17 §:n 3 mom. nojalla ehdotetaan säädettäväksi, että jos avustuksia on käytetty yksittäiseen avustuskohteen tilikauden aikana vähintään 300 000 euroa, avustuksen saajan on lisäksi toimitettava tilintarkastajan raportti avustusten käytöstä tilikauden aikana, jollei avustuspäätöksestä muuta johdu.

Valtionavustuslain esitöiden mukaan (HE 63/2001 vp, s. 51-52) valtionapuviranomaisen toteuttamassa asianmukaisessa valvonnassa valvonnan on oltava asianmukaista ja riittävää. Valvonnan asianmukaisuudella tarkoitetaan, että valvonnan avulla saadaan kohtuullinen varmuus valtionavustuksen käytöstä oikealla tavalla ja varmistetaan oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuksen käytöstä ja sen tuloksellisuudesta. Asianmukaisessa valvonnassa siitä valtionapuviranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat järkevässä suhteessa valtionavustukseen liittyviin taloudellisiin riskeihin. On arvioitu, että toiminnan volyymin ja monimutkaisempien organisaatio- ja rahoitusrakenteiden vuoksi riskit avustusten väärinkäytöksille ovat kokemusperusteisesti todennäköisempiä euromääräisesti suurempien valtionavustusten ollessa kyseessä.

Asetuksen 17 §:n 4 mom. nojalla tilintarkastajan raportissa on selvitettävä:

- 1) investointi-, hanke- ja toimintokohtaisen kirjanpidon järjestäminen;
- 2) työajankäytön hallinnan järjestäminen;
- 3) vuosiselvityksessä esitettyjen investointien, hankkeiden ja toimintojen tuottojen ja kulujen vastaavuus avustuksen saajan kirjanpitoon;
- 4) investoinneille, hankkeille ja toiminnoille kirjattujen palkkakulujen vastaavuus työsopimukseen sekä eläke- ja henkilösivukulujen osuus palkkakuluista;
- 5) investoinneille, hankkeille ja toiminnoille kirjattujen muiden kuin palkka- ja toimitilakulujen suoriteperusteista syntyminen avustuksen käyttöaikana sekä kulujen hyväksyntä;
- 6) investoinneille, hankkeille ja toiminnoille kohdennettujen yleiskulujen asianmukaisuus; ja
- 7) julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattaminen investoinneissa, hankkeissa ja toiminnoissa.

Nämä asetuksen 17 §:n 4 mom. säädetyt kohdat ovat sellaisia, joiden on katsottu olevan keskeisiä avustuksen käytön valvonnan kannalta. Tilintarkastajan raportti täydentää osaltaan avustusten käytön valvontaa. Tilintarkastajan raportti laaditaan määrämuotoiseen pohjaan.

Tilintarkastajan raportissa tarkastellaan kirjanpidon asianmukaista järjestämistä sekä tuottojen ja kulujen vastaavuutta. Kirjanpidon asianmukainen järjestäminen on keskeistä avustettavan toiminnan valvonnan kannalta. Työajankäytön hallinnan järjestäminen tarkoittaa sitä, että tosiasiallista työajankäyttöä voidaan seurata, esim. työaikaleimausten ja työajan kohdistamisen kautta. Suoriteperusteisuus on tarkastelussa keskeinen lähtökohta. Kulujen hyväksynnän osalta arvioidaan erityisesti sitä prosessia, mitä hyväksynnässä noudatetaan. Yleiskulujen osalta tarkastellaan niiden asianmukaisuutta ja määrää. Lisäksi julkisten hankintojen tarkastelu on tarpeen, kun avustusvaroin on tehty euromääräisesti tarkasteltuna tietyn suuruusluokan ylittäviä hankintoja.

Mikäli tilintarkastajan havainnot ovat luonteeltaan sellaisia, että avustuksen saajan toiminnassa havaitaan puutteita tai epäselvyyksiä, niiden perusteella voidaan pyytää esimerkiksi lisäselvitystä avustuksen saajalta tai tarvittaessa tehdä tarkastus.

18 §

Maksujärjestely takaisinperittävässä avustuksessa

Asetuksen 18 §:n 1 mom. nojalla takaisinperittävä avustus ja sille laskettu korko on maksettava takaisin valtionapuviranomaisen asettamaan eräpäivään mennessä. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus lähettää Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kautta laskun avustuksen saajalle sen jälkeen, kun takaisinperintäpäätös on saanut lainvoiman.

Asetuksen 18 §:n 2 mom. nojalla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus voi avustuksen saajan hakemuksesta vahvistaa maksujärjestelyn takaisinperittäväälle avustukselle. Tapauskohtaisesti voi olla tarkoituksenmukaista ja jopa toiminnan jatkumisen kannalta välttämätöntä jakaa takaisinperittävä avustus useampaan maksuerään, ettei avustuksen saajan taloudellinen tilanne muutu kestävämmällä tavalla takaisinperinnän johdosta. Maksujärjestelyn tarkoitus on tuoda joustavuutta takaisinperintätilanteiden käytännön toteuttamiseen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi avustuksen saajan hakemuksia maksujärjestelylle.

Asetuksen 18 §:n 3 mom. nojalla maksujärjestelyssä takaisinperittävä osuus avustuksesta ja sille laskettu korko on maksettava takaisin kahden vuoden kuluessa lainvoimaisesta päätöksestä. Kahden vuoden määräaika lainvoimaisesta päätöksestä on katsottu olevan sellainen aika, minkä kuluessa takaisinperittävä avustus ja sille laskettava korko pitää maksaa.

2 luku

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunta

19 §

Neuvottelukunnan kokoonpano

Asetuksen 19 §:n 1 mom. nojalla neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään 12 muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Asetuksen 19 §:n 2 mom. nojalla neuvottelukunnan jäsenten tulee olla sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden toimialaa edustavia, toimialan yhdistysten tai säätiöiden ehdottamia henkilöitä. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan sosi-aali- ja terveysministeriön esityksestä.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 6 §:n 2 mom. nojalla neuvotte-lukunnan tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistä-miseen kohdistuvan avustustoiminnan linjauksista ja strategisista suuntaviivoista sekä kehittää ja arvioida avustuspoli-tiikkaa ja järjestötoimintaa.

Ottaen huomioon neuvottelukunnan tehtävät lähtökohtaisesti neuvottelukunnassa on tarkoituksenmukaista olla edus-tettuina niin paikallinen, alueellinen kuin valtakunnallinenkin taso sekä mahdollisimman kattavasti erilaisten yhdistys-ten ja säätiöiden edustus.

Asetuksen 19 §:n 3 mom. nojalla on säädetty menettelystä, että jos neuvottelukunnan puheenjohtaja tai varapuheen-johtaja taikka muu jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimittää uuden henki-lön hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

20 §

Arviointi- ja avustusjaoston kokoonpano

Asetuksen 20 §:n 1 mom. nojalla arviointi- ja avustusjaostossa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Asetuksen 20 §:n 2 mom. nojalla arviointi- ja avustusjaoston jäsenet eivät saa olla työsuhteessa tai muissa sidossuhteissa avustusten hakijoihin. Valtioneuvosto asettaa arviointi- ja avustusjaoston sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 6 §:n 3 mom. nojalla neuvotte-lukunnan arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja sosiaalisen hyvin-voinnin ja terveyden edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toi-minnasta.

Ottaen huomioon jaoston tehtävät, on keskeistä, etteivät avustuksen saajat ole mukana käsittelemässä yksittäisiä avus-tuksia. Tällä tavoin vältetään ns. rakenteellinen esteellisyys. Myös muiden mahdollisten esteellisyyksien huomioon ot-taminen on tärkeää jaoston työssä.

Asetuksen 20 §:n 3 mom. nojalla on säädetty menettelystä, että jos arviointi- ja avustusjaoston puheenjohtaja tai vara-puheenjohtaja taikka muu jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimittää uuden henkilön hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

21 §

Toiminnan järjestäminen

Asetuksen 21 §:n nojalla neuvottelukunta ja sen jaosto voivat kuulla asiantuntijoita. Sosiaali- ja terveysministeriö mää-rää neuvottelukunnalle ja arviointi- ja avustusjaostolle yhden tai useamman sihteerin. Sihteeristö hoitaa neuvottelukun-nan ja jaoston tehtäviin liittyviä hallinnollisia töitä.

22 §

Palkkiot ja korvaukset

Asetuksen 22 §:n 1 mom. nojalla arviointi- ja avustusjaoston puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, jäsenelle, varajä-senelle, asiantuntijalle ja sihteerille voidaan maksaa kokouspalkkio.

Jaoston kokoukset kestävät keskimäärin noin neljä tuntia ja niiden välissä on paljon perehtymistä asiaan. Jaoston jäse-niltä kuluu jaostotyöskentelyyn vuodessa arviolta 20 henkilötyöpäivää vastaava määrä. Jaoston jäsenet eivät ole avus-tuksia saavien järjestöjen edustajia eikä heillä saa olla sidonnaisuuksia järjestöihin. Jaostossa on puheenjohtaja, vara-puheenjohtaja sekä viisi jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkoitus on, että jaoston puheenjohtajan kokouspalkkio olisi 300 euroa enintään neljän tunnin kokouksesta ja yli nel-jän tunnin kokouksesta 450 euroa. Vastaavasti varapuheenjohtajan osalta määrät olisivat 200 euroa ja 350 euroa sekä jäsenten 150 euroa ja 225 euroa.

Neuvottelukunnan jäsenet ovat järjestöjen ehdottamia ja pääsääntöisesti töissä järjestöissä, jolloin neuvottelukunnan jäsenyys voi katsoa kuuluvan heidän työtehtäviinsä. Sen vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, ettei neuvottelukunnan jäsenille makseta palkkiota.

Asetuksen 22 §:n 2 mom. nojalla matkakustannusten korvaamiseen sovelletaan valtion virka- ja työehtosopimusta matkakustannusten korvaamisesta. Matkakustannukset korvataan sekä neuvottelukunnan että jaoston työhön osallistuville.

3 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

23 §

Voimaantulo

Asetuksen 23 §:n nojalla tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024, eli samanaikaisesti sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain kanssa.

24 §

Siirtymäsäännökset

Asetuksen 24 §:n 1 mom. nojalla ennen tämän asetuksen voimaantuloa myönnetyn avustuksen käytössä ja käytön valvonnassa, palauttamisessa ja takaisinperinnässä sekä sitä koskevassa muutoksenhaussa noudatetaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja avustuspäätöksessä asetettuja ehtoja.

Asetuksen 24 §:n 2 mom. nojalla ennen tämän asetuksen voimaantuloa myönnettyyn avustukseen sovelletaan kuitenkin 18 §:n 3 momenttia. Tämän säännöksen nojalla vuosiselvitysten laatimisessa voitaisiin soveltaa korkeampaa, avustusten saajien näkökulmasta hallinnollista taakkaa keventävää tilintarkastajan raportin rajaa jo keväällä 2024 selvitetävissä avustuksissa.